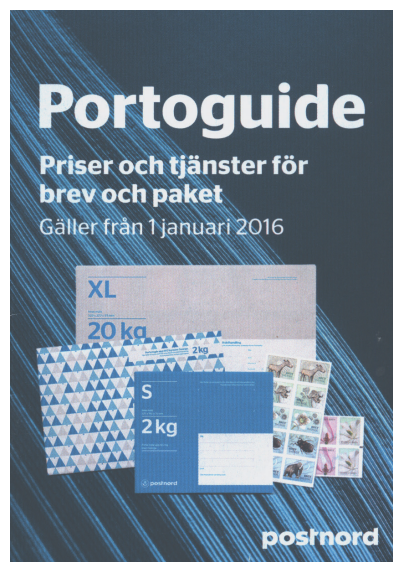
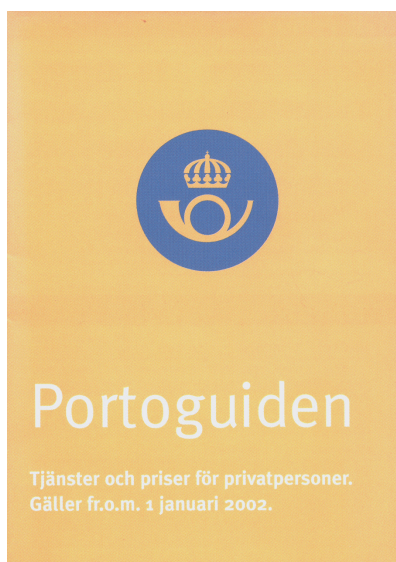
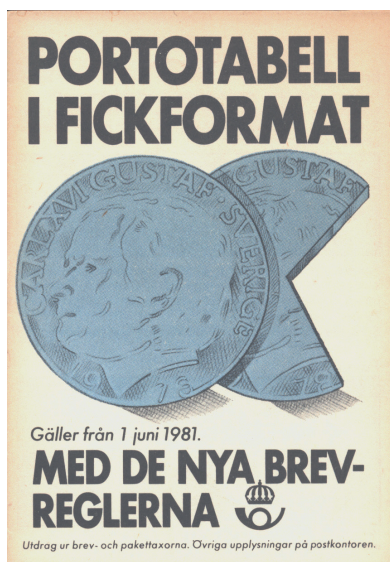

”Tabellerna berättar”

portotabeller.sspd.se

SSPD (Sällskapet för Svensk Posthistorisk Dokumentation) genomförde under 2020 ett omfattande arbete med att söka efter och dokumentera svenska portotabeller. Resultatet finns nu tillgängligt på föreningens internetsida portotabeller.sspd.se.

Postens äldre portotabeller finns redan publicerade i andra sammanhang sedan tidigare, därför är det viktigt att ”senare” tabeller görs tillgängliga för samlare och posthistoriker som vill forska och berätta om porton och postavgifter under de senaste 100 åren.

Den period med tabeller som nu har publicerats sträcker sig från *Taxerings-tabellen för postförsändelser* från 1 juli 1926, till *Portoguide* från 1 januari 2019, vilket också är den sista portotabellen som finns tillgänglig i tryckt form. Från och med 2020 publicerar PostNord istället *Portoguide* som PDF-fil på Internet.

TYPER

Artikeln *Posttaxor i fickformat* publicerades 1986 av Åke Torkelstam i tidningen *Bältes-spännaren*. Han klassificerade tabellerna i olika typer utifrån utseende. Artikeln omfattar 36 portotabeller och fyra tilläggsblad. Den publicering som nu har skett bygger vidare på Torkelstams dokumentation och är betydligt mer omfattande och ”komplett”.

Portotabellernas utseende följer tidens trender och det mest påtagliga är att portotabellerna blir tjockare. De utvecklas från ett tunt blad att ha i plånboken, till *Portoguide* från 1 januari 2019 som är på 24 sidor.

INFORMATION OM ÖVRIGT

Förutom information om porton så innehåller portotabellerna också annan intressant posthistorisk och historisk information.

Redan 1934 påpekas vikten av att skriva fullständig och tydlig adress, samt att inte skicka pengar i vanliga brev.

Mottagare av värdeförsändelser instrue-

ras att legitimera sig. Legitimering kan ske med postens identitetskort, pass, körkort, flyttningsbetyg eller liknande handling.

I *Posttaxor* från 1 juni 1938 framgår att Postens identitetskort kostar 50 öre. ID-kort är idag efterfrågade objekt till samlingar om postal dokumentation eftersom avgiften betalades med frimärken.

I ett ändringsblad från 1 januari 1983 framgår att avgifterna för inrikes paket ändrades med anledningen av en momshöjning. Portotabellen från 30 januari 1989 berättar att *Posten befinner sig i en intensiv utvecklingsperiod* och genomför förbättringar på en lång rad punkter (dock oklart för läsaren vilka). Dessutom poängteras att *portohöjningen är nödvändig för att uppnå detta*, samt att Posten inte får ett öre av staten.

POSTENS DIGITALISERING

I äldre tider uppmanade portotabellerna kunderna att ta kontakt med en postanstalt för att få upplysningar om porton för försändelser som inte fanns upptagna i porto-

Postens jul kom ihåg:

INRIKES BREV

Brev och kort med julfrimärke	4:-	posta senast 17/12
Brev och kort med vanligt frimärke	5:-	posta senast 22/12
ESS-brev KURIR	*	posta senast 23/12
Julklappar upp till 2 kg	*	posta senast 22/12

INRIKES PAKET

Julklappar upp till 20 kg	*	posta senast 17/12
---------------------------	---	--------------------

UTRIKES 1:a-klass BREV

Norden och Baltikum	6:- (ord. 6:-)	posta senast 15/12
Övriga Europa	6:-** (ord. 7:-)	posta senast 14/12
USA	6:-** (ord. 8:-)	posta senast 14/12
Övriga världen	6:-** (ord. 8:-)	posta senast 8/12

UTRIKES PAKET

Norden och Baltikum	*	posta senast 12/12
Övriga Europa	*	posta senast 7/12
USA	*	posta senast 5/12
Övriga världen	*	posta senast 5/12

* Mer information om priser får du på ditt postkontor.

** Erbjudandet gäller endast med utrikes julfrimärke.

Alla priser för kort och brev gäller för max 20 gr. Efter den 10/1 1999 gäller den vanliga portotabellen. Då är inrikes julfrimärken värda 4:- och utrikes julfrimärken 6:-.

tabellen. Så sent som i början av 1990-talet hänvisas kunderna dessutom till sitt lokala postkontor för ytterligare upplysningar.

Portotabellen från 1 mars 1994 är förmodligen första gången som ett annat kommunikationssätt presenteras i en portotabell. Där framgår att kundservice går att nå på telefonnummer 020-23 22 21. Detta nummer fungerar att ringa än idag, du möts av ett meddelande som berättar att PostNord har nytt telefonnummer. Senare går digitaliseringen att följa steg för steg genom att studera kontaktinformationen i portotabellerna.

E-POST

Första gången e-post förekommer som kontaktinformation verkar vara i en portotabell från 1 januari 1996. Adressen är

kundtjanst@posten.se. I januari 2002 försvinner den informationen, men den nya adressen *kundtjanst.privat@posten.se* återkommer den 1 januari 2003. I *Portoguide* Företagskunder från 1 januari 2007 återfinns e-postadressen *kundtjanst.foretag@posten.se*. I början av 2010-talet försvinner information om e-postadress i portotabellerna.

HEMSIDAN PÅ INTERNET

I *Brev och paket* från 1 april 1999 finns information om hemsidan på internet *www.posten.se*. I utgåvan av *Brev och paket* från 1 mars 1999 är samma information inte med, så vi kan med god noggrannhet avgöra när posten tyckte att hemsidan sågs relevant. I *Snabbguide från Posten* från 1 januari 2009 skrivs hemsidan kortare som *posten*.

se. På baksidan av *Portoguide* från 1 januari 2014 dyker det upp en QR-kod för första gången. Den fungerar fortfarande och länkar till *posten.se* som idag dirigerar vidare till *postnord.se*. Texten under QR-koden illustrerar att posten inte alltid har navigerat obehindrat i det digitala landskapet: *Skanna QR-koden så får du Portoguiden direkt i din smartphone. Portoguide från 4 maj 2020 (den finns att ladda ner på postnord.se) innehåller faktiskt fortfarande en QR-kod med länk till posten.se.*

RIKTIGA VYKORT

I *Portoguide* från 1 januari 2010 meddelas att *Posten finns i din dator* med en uppräknings av vilken information som finns på hemsidan. Här förekommer för första gången tjänsten *Riktiga Vykort* som posten trycker och levererar till mottagarens postlåda nästa dag.

I *Portoguide* från 1 januari 2013 framgår att det även går att skicka vykort från mobilen. Tjänsten *Riktiga Vykort* finns fortfarande på PostNords hemsida. Mot bakgrund av vilka funktioner som finns i en modern telefon så vore det intressant att veta hur många sådana som skickas per år.

DIGITALA PROCESSER

I *Portoguide* från 1 januari 2012 framgår att du själv kan betala och skriva ut frakthandlingar och göra försändelsen klar hemma och lämna in den hos närmaste postombud. 1 januari 2017 är första gången det finns information om en app för digitala avier. 1 januari 2019 finns information om att det går att legitimera sig med BankID när man hämtar ut paket.

Welcome to Sweden

We hope that your impressions of Sweden and your experiences here will give you a good basis for many nice letters and cards to your friends

SYDÄMELLISESTI TERVETULOA RUOTSIIIN

Toivomme, että vaikutelmanne Ruotsista ja elämyksenne täällä antaisivat aihetta monen hauskan kirjeen ja kortin lähettämiseen sukulaisille ja ystäville

SOYEZ LES BIENVENUS EN SUEDE

Nous espérons que votre séjour en Suède vous incitera à envoyer de nombreuses lettres et cartes à vos amis

HERZLICH WILLKOMMEN IN SCHWEDEN

Wir hoffen, dass Ihre Eindrücke von Schweden und Ihre Erlebnisse Ihnen Stoff für viele nette Briefe und Karten an Freunde und Bekannte liefern werden

WORLD NEWS AND THE WEATHER

Monday - Saturday Mornings at 8:15. The Swedish Broadcasting Corporations Program 3. June 24—September 21, 1968

NACHRICHTEN UND WETTERBERICHT

Montags - Samstags 8:20 Schwedischer Rundfunk Programm 3 Juni 24—September 21, 1968

SUOMENKIELISET UUTISUT JA SÄX

luetaan radiossa arkipäivinä klo 6.10 ohjelma 3:00 ja klo 18.20 ohjelma 2:00 sunnuntaiin klo 8.45 ja klo 18.20 ohjelma 2:00 sunnuntaiin.

Remember to send a picture postcard from Sweden to your relatives and friends. May we suggest that you make use of some of the current special commemorative stamps. We think that they will make your cards and letters home even more welcome.

Muistakaa ystäväinne ja tuttavienne maisemakortilla Ruotsista. Ilahduttakaa heitä myöskin käyttämällä erilaisia ruotsalaisia postimerkkejä.

Pensez à vos parents et à vos amis et envoyez leur une carte postale illustrée. Servez-vous, pour l'affranchissement, des timbres-poste spéciaux mis en vente. Vos parents et amis se réjouiront de recevoir une carte illustrée affranchie avec de si beaux timbres!

Denken Sie an Ihre Verwandten und Freunde, schreiben Sie ihnen eine Ansichtskarte! Und machen Sie ihnen auch eine Freude indem Sie mit verschiedenen schwedischen Briefmarken frankieren.

Parcels
can be sent to most countries. For further information apply to a post office

Des colis
peuvent être expédiés pour la plupart des pays. Si renseignez dans un bureau de poste

Pakete
können nach den meisten Ländern geschickt werden. Die Postämter erteilen Auskünfte

POSTMUSEUM
The Post Office Museum 6, Lilla Nygatan in Stockholm, has one of the most eminent stamp collections in the world

Le musée postal
6, Lilla Nygatan, Stockholm, possède une des plus éminentes collections de timbres-poste du monde entier

Das Postmuseum
Lilla Nygatan 6, Stockholm, besitzt u.a. eine der bedeutendsten Briefmarkensammlungen der Welt

Postimuseossa
Lilla Nygatan 6, Tukholmassa, on m.m. eräs maailman hienoimmista postimerkkikokoelmista

Stamps
are on sale at all post offices, at most book-stalls, and at stationers

Des timbres
sont en vente aux bureaux de poste, dans les kiosques, papeteries et librairies

Briefmarken
sind ausser bei den Postämtern auch in den meisten Kiosken und in Buch- und Papierhandlungen erhältlich

Postimerkkejä
saatavana paitsi postitoimistista myös useimmista kioskeista ja tupakka- ja paperikaupoista

The Mail-Busses
take you into the biggest recreation area of Europe, situated in the wonderful country of the Midnight sun. Time-tables in the reference book "Sveriges Kommunikation"

Les autobus postaux
vous amènent à la plus grande région de loisir de l'Europe, située dans le merveilleux pays du soleil de minuit. Vous en trouvez les horaires dans l'indicateur "Sveriges Kommunikation"

Die Postautobusse
führen Sie direkt hinaus in Europas grösstes Freizeitgebiet im wunderbaren Land der Mitternachtssonne. Fahrpläne in Schwedens Kursbuch "Sveriges Kommunikation"

For philatelists
there is a special office in Stockholm, 18, Birger Jarlagatan, and special counters at the head post offices in Göteborg and Malmö

Pour les philatélistes
il existe un bureau spécial à Stockholm, 18, Birger Jarlagatan, ainsi que des guichets spéciaux aux bureaux centraux de Göteborg et de Malmö

Für Philatelisten
gibt es Sonderabfertigungen in Stockholm, Birger Jarlagatan 18, sowie in den Hauptpostämtern von Göteborg und Malmö

Postimerkillejille
on erikoistoimistoja Tukholmassa, Birger Jarlagatan 18, samoin pääpostikonttorissa Göteborgissa ja Malmössä

Posten var tidigt ute med digitalisering. Känt i IT-branschen är *torget.se*, en portal som startades av Posten den 6 maj 1996. Tanken var att stimulera handel över Internet och att posten indirekt skulle tjäna pengar på pakethanteringen. Mot bakgrund av Amazons lansering i Sverige 2020, så var Posten helt rätt ute - men 24 år för tidigt!

Under det tidiga 2000-talet kännetecknas Postens digitalisering fortfarande av att det skrivna eller utskrivna *riktiga brevet* har ett särskilt värde, i motsats till digital kommunikation. Världen idag med e-post, sociala medier, telefoner med kamera och möjlighet att skicka bilder, bokläsning på läsplattor, e-fakturer samt digitala signaturer med Mobilt BankID visar att Posten hade fel på den punkten.

I framtiden kommer en underskrift på papper att uppfattas som högst osäker jämfört med en digital signatur. Utvecklingen under senare år visar ändå att PostNord är uppe på banan igen. Digital avisering av paket i en app, och signatur med BankID, lever upp till förväntningarna på ett modernt logistikföretag. Däremot lyckades inte PostNord bli ägare i en stor digital handelsplats, eller inte heller ta kontrollen över de digitala betalningarna.

ETT GULDKORN

Guldkornet bland portotabeller är ändå *Postal guide for the tourists* från 1968. Där finns bland annat information om frimärken, porton, flygpost, aerogram och paket. Informationen finns på engelska, tyska, franska och finska. Turisterna uppmanas att använda aktuella minnesfrimärken. *We think that they will make your cards and letters home even more welcome.* Filatelister får veta att det finns ett särskilt postkontor på Birger Jarlgatan 18 i Stockholm, samt speciella diskar på postkontoren i Göteborg och Malmö. Postmuseum omnämns och det framhålls att museet har *one of the most eminent stamp collections in the world* eller *eine der bedeutendsten Briefmarkensammlungen der Welt* för den som föredrar tyska.

Turisterna kan läsa om postbussarna och möjligheten att åka till midnattssolens land och Europas största vildmark. För tidtabeller hänvisas till Sveriges kommunikationer. Informationen om postbussarna saknas på finska. Möjligen räknade man inte att Norrlands vildmark skulle attrahera finska turister i någon större omfattning? Eller så berodde det på att Sveriges kommunikationer saknade teckenförklaringar på finska? En troligare men inte lika rolig förklaring är utrymmesbrist.

Postal guide for tourists innehåller fem vackert tecknade bilder av vad turisterna förväntas uppleva. Motiven är en blåklocka av oklart geografiskt ursprung, Stockholms stadshus, Carl Milles Orfeusgruppen som står utanför Konserthuset i Stockholm, en ren i fjällvärlden samt en dalahäst. Kan det bli mer förutsägbart?

EN ÖNSKAN

SSPD arbetar vidare och läsare som har tillgång till material som inte finns med får gärna höra av sig till info@sspd.se. I *Postpaketguiden* från 29 januari 1990 omnämns broschyren *Konsten att slå in paket*. Vem har ett exemplar av den hemma? ■

Referenser

- portotabeller.sspd.se. [2020-09-12]
- Åke Torkelstam, *Posttaxor i fickformat*, i tidningen *Bältestpännaren* 1986:1. (Artikeln finns tillgänglig på www.portotabeller.sspd.se.)
- Uppgifter om Posten, Postnord och *Torget.se* är tagna från svenska Wikipedia.
- PostNord har via e-post bekräftat att *Portguide* från 1 januari 2019 är den sista tryckta portotabellen.

Tomas Karlsson, posthistoriker och medarbetare i redaktionen för Nordisk Filateli, fördjupar sig i analyser och bearbetningar inom posthistoria och dess sociala sammanhang.